

317460 с.Злинка,
Маловисківського району,
Кіровоградської обл.
СТЕПАНЕНКО М.П.

СПОГАДАМИ ПРО ГОЛОД 33-ГО ДІЛИТЬСЯ
МАРІЯ ПЕТРІВНА СТЕПАНЕНКО
/с.Злинка, Маловисківського р-ну. Кіровоградської області.

В голодовку тридцять третього мені було 13 років. Тоді сім'я наша складалася з п'яти чоловік: батько, мати, сестра Ганна, брат Іван і я. Старші сестри вже мали свої сім'ї і жили окремо. Батька нашого вважали середняком.

Коли почали організовувати в селі колгоспи, батькове середняцьке господарство було пограбоване доценту, вимитене до зернини. Сам батько не витримавши погроз і жорстокості місцевої влади, відмовився вступати в колгосп і щоб уникнути висилки, якою йому погрожували, втік з села разом Ганною і Іваном. Надіявся, що влада не зачепить матері з малою дочкою, але зачепила, не залишила матір без «уваги». Вдерлося на подвір'я активісти, розметали хлів та інші надвірні будови і пригрозили матері: «Якщо в найближчий строк не здав стільки-то пудів пшениці, стільки-то кг м'яса, то допру тобі не минути.» Але здавати вже було нічого, самим небуло чого їсти. За невиконання податку восени 32-го року маму заарештували і я залишилася сама в порожній холодній хаті. Щодня я бігала в центр села до тюрми напівроздягнутою, бо активісти забрали навіть мій одяг. Годинами простоювала біля тюрми в надії побачити маму, іноді мамі вдавалося умовити тюремне начальство і мене пропускали до мами. І мама довго обливала мене гарячими сльозами зігрівала мене теплом свого тіла. Наплакавшись досхочу, просила маму, щоб вона взяла мене з собою в тюрму. Як же плакала я, коли одного дня вже не застала маму в тюрмі. Вирок суду був нечувано жорстокий – 25 років тюрми! Спочатку мама писала мені з Томська, а потім листи вже не доходили, бо помінялась область і район. Мама думала, що ми вже всі померли і, звільнившись через чотири роки по Касаційному листу, додому не поверталася. А коли один лист якимось чудом потрапив до мене, радості моєї не було меж. Як я пережила ту страшну голодну і холодну зиму, як залишилася живою й досі дивуюся. Найстарша моя сестра жила всього через кілька хат від батькової, але про мене й не згадувала.

Вона пила молоко, а я жувала жито, яке знайшла від половою на горищі, сидячі на холодній нічим не застеленій печі. Так дотягла до весни, а весною разом з дорослими почала ходити в поле, де на обід варили якусь баланду. Та їсти ту баланду не давала мені малярія, яка тоді скосила багатьох. Часто саме в обід у мене починалась лихоманка і я поверталася додому змучена до краю і голодом і малярією. Навряд чи вижила б я тоді, якби не повернулися додому Іван з Ганною, яких теж мучила малярія. Над усе я боялася, щоб мене під час приступу не зіпхнули в яму, вириту біля котла і доверху наповнену дощовою водою. Туди кидали трупи померлих на полі людей. Люди падали немов косою скошені, а ми якось вижили. Іван, трохи поклигавши, вступив в колгосп і завжди був поруч зі мною, ділився зі мною останнім ковтком молока, нікому не дозволяв мене кривдити, бо малярія мене доканувала і мучила ще потім років з десять. Не обминуло це лихо й батька. В Петрівку повернувся він додому, змучений голодом і малярією. Повернувся, щоб дома померти. Коли батько помер, брат відірвав від хати шалівку, зробив труну. Не встигли опустити труну в яму, вириту при вході на сільське кладовище, як зверху на неї почали сипатися мертві й напівживі трупи. Страшне то було видовище. У дядька Дем'яна померло шестеро дітей, помер і він, а дружина якось вижила. Були в селі й випадки людодства. Так у 13 років я стала очевидцем великої трагедії, головним винуватцем якої був Сталін. Усім серцем схвалюю думку автора листа Липового В.М. з міста Рокитного на Київщині про створення в Києві пам'ятника жертвам голоду: СМЕРТЬ з обличчям Сталіна. Так саме таким має бути цей пам'ятник, СМЕРТЬ косить людей. Чим же завинили перед вождем ці невинні жертви, чиїх могилах немає ні хрестів, на пам'ятників?

Розповідь записала дочка Оксана.